

KASTEEL d'URSEL

MAGAZINE

Driemaandelijke uitgave van de Provincie Antwerpen/Kasteel d'Ursel, Hingene | 8ste jaargang # 29 | februari-maart-april 2012

ZOMERS in Hingene

PROVINCIE
ANTWERPEN

Foto: © Stefan Dewickere

Provincie moet zich 'verkopen'

Sinds ik gedeputeerde ben, is er een vraag die mensen mij geregeld stellen. 'Wat is eigenlijk het nut van de provincie?' Alleen al uit het feit dat die vraag gesteld wordt, blijkt dat we als provincie nog heel wat werk hebben. Vooral op het vlak van communicatie: we 'verkopen' nog te weinig het goede en noodzakelijke werk dat we verrichten. De voorbeelden zijn er nochtans. Niet in het minst het kasteel d'Ursel.

Het kasteel is in handen geweest van zowel de gemeente Bornem als het Vlaams Gewest. Desondanks kwam de restauratie niet van de grond, en groeiden er zelfs twijfels over het voortbestaan van deze unieke locatie. Het is met de overname door de Provincie Antwerpen, dat er eindelijk schot in de zaak kwam. Met het gekende resultaat.

Ik ga zeker niet beweren dat alle provinciale initiatieven even succesvol zijn. Maar globaal kunnen we goede resultaten voorleggen. Misschien is het tijd voor een beetje assertiviteit, om die resultaten beter aan de man te brengen. Gekoppeld aan een gezonde kritische ingesteldheid over wat we doen, en soms ook beter kunnen doen.

Als kersvers gedeputeerde besef ik dat ik op één jaar tijd niet in deze opdracht zal slagen. Dat is het lot van de politicus. Maar wie de komende jaren ook verantwoordelijkheid opneemt in de provincie, of het nu een politicus of een werknemer is, ze zullen zich dezelfde bedenking moeten maken. Het is de enige manier om de provincie een duurzame toekomst te geven.

PETER BELLENS
Gedeputeerde voor cultuur

© Patrick Hattori

COLOFON Kasteel d'Ursel
Wolfgang d'Urselstraat 9
2880 Hingene
www.kasteeldursel.be
T 03 820 60 11
info@kasteeldursel.provant.be
IBAN BE54091018504797
BIC GKCCBEBB

Het magazine van het Kasteel d'Ursel is een uitgave van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen:

Cathy Berx, gouverneur-voorzitter,
Peter Bellens, Rik Röttger,
Koen Helsen, Marc Wellens,
Inga Verhaert en Bart De Nijn, leden
en
Danny Toelen, provinciegriffier.

Jaargang 8, nummer 29,
februari-maart-april 2012

Redactie: Veerle Moens en Koen De Vlieger-De Wilde,
met medewerking van Micheline Ruysinck.

Vormgeving: Frederik Hulstaert

Druk: Drukkerij De Bie, Duffel

Oplage: 4750 exemplaren

Dit magazine werd gedrukt op milieuvriendelijk papier en verpakt in milieuvriendelijke folie.

ISSN 1781-4464

KASTEEL d'URSEL MAGAZINE

Gratis magazine

Wil je het magazine van kasteel d'Ursel thuis ontvangen? Bezorg ons dan je adresgegevens. Alle nummers zijn ook terug te vinden op de website.

Nieuwsbrief

Wil je nog beter geïnformeerd zijn over het reilen en zeilen binnen het kasteel? Schrijf je dan via de website gratis in op de e-nieuwsbrief.

Kasteelheer voor één dag

Het kasteel kan gehuurd worden voor recepties, seminars, ontvangsten, diners, ... Voor meer info, de huurovereenkomst en een aanvraagformulier kan je ons bellen of surfen naar de website.

Kasteelfeesten

Twee jaar geleden waren er voor het eerst sinds lang opnieuw Kasteelfeesten in Hingene. Bijna vijfduizend bezoekers kwamen toen meevieren met hertog Charles d'Ursel, die de prestigieuze Orde van het Gulden Vlies had ontvangen. Dit jaar wordt er opnieuw gefeest rond het kasteel.

In de lente van 1771 huwde graaf Wolfgang-Guillaume d'Ursel met prinses Flore d'Arenberg. De plechtigheid vond plaats in de kapel van het kasteel van Heverlee, het voorouderlijk domein van de Arenbergs. Twee maanden later werd het bruidspaar feestelijk ontvangen in Hingene. Op zondag 10 juni herbelevden we deze blijde gebeurtenis.

Programma

Aankomst van de bruidskoets & ontvangst in het kasteel • Huwelijksceremonie in aanwezigheid van alle genodigden • Overbrengen van de felicitaties aan het pasgehuwde paar • Militaire parade, exercities & eresaluut • Uitgebreide feestelijkheden & divertissementen • Openingsdans van het bruidspaar & contredansen met alle genodigden

Je bent van harte welkom om dit achttiende-eeuwse huwelijksfeest mee te maken!

Nieuwe aanwinsten (of net niet)

De collectie van het kasteel is lange tijd eerder bescheiden geweest. Dat veranderde in 2009, toen de hertog d'Ursel een groot aantal boeken, schilderijen, meubels en siervoorwerpen in langdurige bruikleen gaf. Sindsdien volgden er regelmatig nieuwe aanwinsten. Zo kregen we in het najaar twee portretten, die bij een graaf op zolder stonden. Hij noemde ze 'le petit marquis' en 'Willy le barbu'. Het ene portret is inderdaad dat van een 18de-eeuwse jonge edelman, maar verder kan het helaas niet worden geïdentificeerd. Het andere toont een zwartgeklede, bebaarde man in een stoel. Dit portret van graaf Henri d'Ursel (1839–1875) hing vroeger in de kleine salon van het kasteel, samen met dat van zijn vader, hertog Leon d'Ursel (1805–1878).

Vlak voor Kerstmis kwam er nog een ander onverwacht aanbod. Twee vriendelijke mensen belden aan de deur van het kasteel en vertelden dat ze de piano van de hertog in hun bezit hadden. De grootvader van de man leverde in de jaren 1920 vlees

aan het kasteel en hij had er blijkbaar ook een oude buffetpiano gekocht (of gekregen). Zijn kleinzoon erfde het stuk en had het nu al zeker dertig jaar in zijn garage staan. Die zou worden verbouwd en de piano stond in de weg. Misschien kon ze wel opnieuw een plaatsje krijgen in het kasteel? Dat kon zeker, maar toen de pianokwestie bij de kerstkalkoen nog eens ter sprake kwam, toonde een ander familielid zich plots geïnteresseerd ... Einde verhaal dus, maar er kwam nog een staartje. Via via hadden deze mensen ook nog weet van een oud bed, dat vermoedelijk uit het kasteel afkomstig was. Het ging inderdaad om een typisch alkoofbed, met één eenvoudige zijkant en wietjes om het in en uit de alkoofnis te schuiven. Maar bij het nameten van de alkooven bleek dat het bed veel te groot was om erin te passen ... De hoge kwaliteit van het houtwerk contrasteerde bovendien met de eenvoudige bedden die we op oude foto's terugvinden. We maakten van ons hart een steen en lieten ook het bed waar het was ...

Dancing in the dark

Elk jaar, als de dagen donker worden, wordt er in het kasteel opmerkelijk veel gedanst. Niet op de beats van hippe deejays, maar wel op de tonen van een barok muziekensemble. De Stichting Klassieke Dans opende het danseizoen met de voorstelling 'Divertissements Royaux'. Een week later was het tijd voor het Winterbal. De vestibule van het kasteel werd opnieuw omgetoverd in een 18de-eeuwse balzaal, met gasten uit Nederland, Engeland, Duitsland en Frankrijk.

Wegens het grote aantal geïnteresseerden, volgde er zeven dagen later een herneming. En op de laatste zaterdag van de kerstvakantie mochten de jonge dames (en zelfs vier heren) hun beste beentje voorzetten tijdens het kinderbal. De toeloop was massaal, mede dankzij een mooie televisieaankondiging in 'Vlaanderen Vakantieland'. Wie zelf ook eens een danspasje wil wagen, kan binnenkort opnieuw les komen volgen op drie zaterdagen in maart, april en mei. En wie weet steel jij wel de show tijdens het volgende Winterbal ...

zomers in Hingene

Van 22 april tot 8 juli pakken we uit met een grote overzichtstentoonstelling én een langverwacht kasteelboek. Voor het eerst vertellen we het hele verhaal van het kasteel en zijn bewoners: de grote gebeurtenissen uit de geschiedenis, maar net zo goed de 'petite histoire' van alledag.

Het kasteel d'Ursel is genoemd naar de gelijknamige familie en dat is geen toeval. Meer dan driehonderdvijftig jaar – of twaalf generaties – was het domein in het bezit van dezelfde hoogadellijke familie. Maar zowel het kasteel als de familie waren van veel bescheidener komaf. Halverwege de 16e eeuw was het hof van Hingene niet meer dan het omwald, stenen huis van een plaatselijke ambtenaar. Gespreid over meer dan tweehonderd jaar transformeerden verschillende bouwfasen het eenvoudige woonhuis in een elegant paleis. In de tentoonstelling onthullen archeologisch materiaal, kaarten, plannen en digitale reconstructies de geheimen van de bouwgeschiedenis.

Maar ook de graven en hertogen d'Ursel ondergingen een spectaculaire metamorfose. Hun voorouders waren eenvoudige burgers uit een klein Duits stadje, die furor maakten als handelaars en bankiers in Antwerpen. Later dienden ze koningen en keizers als ambtenaren en militairen. Ze werden verheven in de adelstand en dankzij een uitgekiende huwelijkspolitiek beklommen ze de adellijke ladder. Op het einde van het ancien régime was de familie d'Ursel een van de belangrijkste families in de Zuidelijke Nederlanden. Het kasteel van Hingene was eeuwenlang hun belangrijkste plattelandsresidentie.

Miniatuurportret van hertog Charles-Joseph d'Ursel (privécollectie)

Kamer na kamer maak je er kennis met de opeenvolgende bewoners: de hoge heren en dames, maar ook hun gasten en hun bedienden. Intieme getuigenissen uit vervlogen tijden worden gecombineerd met portretten, voorwerpen en documenten die voor het eerst sinds lang terugkeren naar waar ze vandaan kwamen. Talrijke leden van de familie d'Ursel verlenen hun medewerking en geven stukken uit hun privé-verzameling in bruikleen. De tentoonstelling start op de eerste verdieping en leidt je door de voormalige slaapkamers van de adellijke bewoners. Via de dienstrap kom je terecht op de pas gerestaureerde tweede verdieping,

waar vroeger het personeel en de adellijke kinderen onderdak vonden. Overal ontdek je Chinese interieurdecoratie, die zo karakteristiek is voor Hingene. Voor de gelegenheid tonen we in de grote salon ook enkele rollen roze Chinees papier-behang. Ze werden nooit opgehangen, waardoor de oorspronkelijke kleuren schitterend bewaard bleven.

Het verhaal van de hertogen d'Ursel beperkt zich niet tot het kasteel. Een wandelbrochure gidst je door de omliggende tuinen, het park en het parkbos. Langs de private toegang van de adellijke bewoners betreed je ook de oude kerk, die uitzonderlijk wordt opgesteld. Via het grootse grafmonument van de familie passeer je ten slotte het recent gerestaureerde poortgebouw, meteen het oudst bewaarde gebouw op het domein.

PRAKTISCH

Elke zondag van 22 april tot 8 juli 2012, van 13 tot 18 uur (met uitzondering van zondag 10 juni, wanneer de Kasteelfeesten plaatsvinden).

Toegang: 5 euro (kasteel), gratis voor kinderen tot 12 jaar. Het park en de oude kerk zijn gratis toegankelijk.

Robert d'Ursel als visser in 1899 (Association de la Famille d'Ursel)

Hedwige en May d'Ursel, met hun gouvernante Harriet Earl en een Hollandse kindermeid in Middelkerke in 1911 (Orantes de l'Assomption, Brussel)

Het paviljoen De Notelaer

Het verhaal van de familie d'Ursel in Hingene zou niet compleet zijn zonder een bezoek aan De Notelaer. Het paviljoen ligt op ongeveer anderhalve kilometer van het kasteel en werd tussen 1792 en 1797 gebouwd op de oever van de Schelde, tussen de monding van de Durme en de Rupel.

‘... Ik zie dat u enigszins verrast bent? Zoals zo velen had u achter de gevels van het paviljoen niet deze pracht en praal verwacht? En dan het uitzicht op de Schelde ... *Magnifique*. U bent nu in *le salon rond*, het ronde salon. Dankzij de spiegels kan u van op gelijk welk punt in het salon de Schelde zien. *Remarquable, n'est-ce pas?* ...’

Zo verwelkomt hertogin Flore d'Arenberg (met de stem van Leah Thys) de bezoekers van het paviljoen De Notelaer, op ongeveer anderhalve kilometer van het kasteel. Maar zij is niet de enige. Haar verhaal wordt aangevuld door veerman Pieter Van Houwenhove (met de stem van Filip Peeters).

‘... De ruimte achteraan was de wijnkelder, niet die van mij natuurlijk, nee nee, dat was de kelder van den duc. Al moet ik zeggen dat ik wel eens dienstmeiden betrap heb die stiekem de restjes in flessen aan het uitdrinken waren, haha, en schrikken dat die deden ...’

Een veerman en een hertogin, samen in De Notelaer? Jazeker, het paviljoen werd gebouwd *aen den Notelaer*, waar een veerman al eeuwenlang een overzetsdienst verzorgde en een herberg uitbaatte. Deze oude functies werd geïntegreerd in het nieuwe paviljoen, naar een ontwerp van een van de beste Franse architecten, Charles De Wailly. Zo werd De Notelaer een hertogelijke ontvangstruimte, maar tegelijk ook veermanswoning en herberg.

Tijdens deze audiotour vertellen de hertogin en de veerman hun verhaal en begeleiden ze je op ontdekkingsstocht doorheen het paviljoen en zijn omgeving.

Tegelijk loopt op de tussenverdieping de tentoonstelling *De Notelaer in beeld*. Je vindt er de mooiste oude foto's van het paviljoen, geput uit archieven en privé-collecties.

Toegang: 3 euro (inclusief audiogids).

De Notelaer is ook geopend op weekdagen (behalve vrijdag).

Groepsarrangementen

Ook groepen zijn van harte welkom om de tentoonstelling te bezoeken. Dat kan op weekdagen en op zaterdag, van 22 april tot en met 8 juli (na reservatie).

Als groep kan je de tentoonstelling zowel met als zonder gids bezoeken. Bij aankomst of na afloop trakteren we graag met koffie en taart in de kelders van het kasteel of in het paviljoen De Notelaer.

Toegang kasteel	5 euro pp.
Toegang De Notelaer	3 euro pp.
Gids kasteel	50 euro per groep (max. 15 personen)
Gids De Notelaer	50 euro per groep (max. 15 personen)
Koffie en taart	5 euro pp.

Info & reservatie

www.kasteeldursel.be
info@kasteeldursel.provant.be
03 820 60 11.

De familie van Charles d'Ursel rond 1772 (privé-collectie)

Theekransje met Joseph d'Ursel, zijn moeder Henriëtte d'Harcourt en haar schoonzoon prins Juste de Croy rond 1900 (Orantes de l'Assomption, Brussel)

KASTEELBOEK: **BESTEL NU!**

Naar aanleiding van de tentoonstelling publiceert de Davidsfonds Uitgeverij ook een boek. In bijna vierhonderd bladzijden vertellen Joke Bungeneers en Koen De Vlioger-De Wilde het verhaal van het kasteel en zijn bewoners. Joke Bungeneers is consultant archeologie en monumentenzorg bij de dienst erfgoed van de Provincie Antwerpen. Zij is al meer dan vijftien jaar betrokken bij de restauratie en herbestemming van het kasteel. Koen De Vlioger-De Wilde is historicus, gespecialiseerd in de levensstijl van de adel. Sinds 2004 is hij beheerder van het kasteel d'Ursel.

Het is de eerste keer dat alle onderzoeksresultaten worden samengebracht in een rijk geïllustreerd standaardwerk. Lezers van dit magazine krijgen bovendien de kans om vooraf in te tekenen. **Als je voor 15 april jouw exemplaar reserveert, geniet je van een korting van 10% op de winkelprijs** (45 euro in plaats van 49,95 euro). En als je het boek persoonlijk komt afhalen op een zondag tussen 22 april en 8 juli, mag je de tentoonstelling meteen gratis bezoeken (aanbod geldig voor één persoon).

Joke Bungeneers en Koen De Vlioger-De Wilde, *Zomers in Hingene. Het kasteel d'Ursel en zijn bewoners* (Leuven, 2012), gebonden met stofwikkell, 376 blz, € 49,95 (€ 45 bij voorintekening).

Bestellen doe je door te mailen naar info@kasteeldursel.proviant.be of te bellen naar 03 820 60 11.

In de jaren 1980 werden het plafond, het stucwerk en de pilaren van de vestibule vakkundig gesloopt. Ook de buitenzijde bood een eerder troosteloze aanblik.

DE WOELIGE JAREN

In 1973 verkocht de familie d'Ursel het kasteel aan de gemeente Hingene. Het was het begin van enkele woelige jaren, die pas eindigden toen de provincie Antwerpen in 1994 het kasteel verwierf. Jozef Van Eetvelt was toen burgemeester van Bornem en maakte deze periode van nabij mee.

Het was Henri d'Ursel, de achtste hertog van de familie, die besliste het kasteel te verkopen. Hij kampte kort samengevat met vier problemen. Ten eerste was het bezit van zijn familie in de loop van de eeuwen versnipperd over talloze graven en gravinnen d'Ursel. Ten tweede bestond dat bezit vooral uit bossen, weiden en akkers en waren de inkomsten uit gronden sinds de negentiende eeuw alleen maar gedaald. Ten derde moesten edellieden steeds meer betalen voor de arbeid van vaklieden, dagloners en vooral bedienden. Tot slot had Henri d'Ursel zes kinderen, die hij allemaal op weg wilde zetten in hun leven. Voor vijftien miljoen frank (372.000 euro) en na een nipte stemming in de gemeenteraad (zeven stemmen voor, zes tegen) werd de gemeente Hingene in 1973 de nieuwe eigenaar.

Na de verkoop van het kasteel verhuisde Henri d'Ursel naar De Haan, waar hij korte tijd later overleed. Zijn oudste zoon, Antonin, werd de nieuwe hertog. Aangezien de inboedel van het kasteel geen deel uitmaakte van de verkoopsovereenkomst, moest er worden verhuisd. Het enorme archief werd gedeponereerd in het Algemeen Rijksarchief, sommige meubels en schilderijen vonden onderdak bij de familie en enkele stukken werden verkocht.

Onvermijdelijk werd er ook veel vernietigd en gestolen. Wat overbleef werd overgebracht naar een ruim appartement op de Brusselse Tervurenlaan, waar Antonin d'Ursel zich vestigde met zijn echtgenote en drie jonge kinderen. 'De gemeente Hingene stelde het achttien hectare grote park onmiddellijk open voor het publiek. Dat werd toen enorm geapprecieerd door de Hingenaars. Het kasteel was immers jarenlang verboden terrein geweest en enkel door de grote poorten kon af en toe een glimp worden opgevangen van het park en het gebouw. Het gebouw werd door de gemeente Hingene ter beschikking gesteld van Tony Hermans, filmproducent en bedenker van *Micro Macro*, een succesvol televisieprogramma van de toenmalige BRT. Hij vestigde er zijn bedrijf Audiconfilm en richtte de rechtervleugel van het kasteel in als filmstudio. De gemeente bleef het kasteel nog gebruiken voor culturele manifestaties. In die periode werden er ook de eerste Kasteelfeesten georganiseerd. Andere verenigingen gebruikten het kasteel voor kunstveilingen, bals of modeshows.' Na de fusie van de gemeente Hingene met Bornem in 1977 werd burgemeester Van Eetvelt verantwoordelijk voor het kasteel. 'De gemeente was nu wel twee kastelen rijk, maar we kregen door de

© Stefan Dewickere

toestand waarin het gebouw verkeerde, wel een vergiftigd geschenk in handen. De onderhouds- en restauratiekosten gingen ons budget immers ver te boven. Gelukkig was de Vlaamse Overheid geïnteresseerd en werd het kasteel voor één symbolische frank verkocht aan het Ministerie van Cultuur. Het moest bij de verkoop ‘vrij en onbelast’ zijn, wat niet zo simpel was. De onderhandelingen met de toenmalige gebruiker verliepen heel moeizaam. We hebben de overeenkomst uiteindelijk met een rechtszaak moeten verbreken.’

De Vlaamse overheid vatte de koe meteen bij de horens en liet dringende instandhoudingswerken uitvoeren aan het dak en aan de gevel. De Dienst van het Groenplan van het ministerie van Openbare Werken startte met de aanleg van Franse tuinen, die meer gebaseerd waren op fantasie dan op onderzoek naar de historische toestand. Maar de restauratie van het interieur en de herbestemming van het kasteel bleven een zorgenkind voor de beleidsmakers. De eerste plannen om in het kasteel een Vlaams Audiovisueel Centrum onder te brengen, werden al snel terug opgeborgen. Halverwege de jaren tachtig werd het gebouw in erfpacht gegeven aan de vennootschap Aktiv, die er een seminarie- en congressentrum met

hotelfaciliteiten wilde uitbouwen. Maar ook die plannen kenden een abrupt einde wanneer de zaakvoerder bij een ongeval om het leven kwam. Helaas waren er toen al enkele drastische verbouwingswerken uitgevoerd, waarbij onder andere het stucwerkplafond in de vestibule vervangen werd door een moderne, glazen constructie. De volgende jaren werden opnieuw een periode van verval. Het kasteel bleef lange tijd leeg staan, ten prooi aan vandalen, weer en wind met de bekende nare gevolgen.

Pas begin jaren negentig werd er een structurele oplossing gevonden. ‘Ik heb het dossier aangekaart bij de toenmalige gouverneur, Camille Paulus, en bij mijn broer, die op dat moment gedeputeerde voor cultuur was bij de provincie Antwerpen. Ik was en ben ervan overtuigd dat de provincie het gepaste beleidsniveau is om een dergelijk kasteeldomein te beheren. Uiteindelijk hebben de deputatie en de provincieraad het licht op groen gezet. De verkoop van het park werd afgerond op 1 januari 1994, het gebouw volgde een jaar later. Het is een understatement te zeggen dat de provincie het kasteel toen echt van de ondergang heeft gered.’

‘Een gedeelte van het parkbos Oost gelegen aan de Kleine Hinckstraat was door de hertog in de jaren zeventig verkocht

aan makelaar De Pauw, die er een villa-wijk wilde inplanten. De gemeente heeft echter nooit de nodige bouwvergunningen toegekend, zodat de groene long in het centrum van Hingene altijd bewaard is gebleven. Een jaar na de verkoop van het kasteel werd ook dat gedeelte van het parkbos aan de provincie verkocht. Het hele domein en het kasteel kwamen zo weer in handen van één eigenaar. Na de eerste fases van de restauratiewerken kon het nieuwe leven in 2003 beginnen. Tijdens de eerste maanden heeft cultuurcentrum Ter Dilt de werking mee op gang getrokken, maar al snel stond het kasteel op eigen benen. Ondertussen is het volgens mij uitgegroeid tot een echte voorpost van de provincie in Klein-Brabant.’

‘Het is steeds een bekommernis geweest om het kasteel terug dichterbij de bewoners van de streek te brengen. Het kasteel kreeg een culturele bestemming en de kwalitatieve invulling die er nu aan gegeven wordt is buitengewoon. Ik kom hier heel vaak wandelen en als er dan al eens een wrange herinnering aan de woelige jaren opduikt, ruimt die snel plaats voor het warme gevoel dat ik het kasteel toedraag.’ ■

VEERLE MOENS & KOEN DE VLIAGER
Kasteel d'Ursel

Supervlieg

VOORSTELLINGEN

De man met de zes wijven *Danstheater Mamuze*

Een voorstelling met zes wijven* (of toch bijna), kibbelende ministers,

roddelende hofdames, moorddadige toer-
nooien, briesende paarden, sierlijke hofdansjes
en een koning die met zijn gitaar iedereen de
kop inslaat.

*een wijf is een vrouw

van 15 tot 16 uur
grote tent

Ssst! *Zinderling*

Wie durft een kijkje te nemen in de woonst
van de mensetende reus? Maak je vooral geen
zorgen want hij houdt zijn middagslaapje.
Je wordt begeleid door een vakkundige gids
en met de Ssst!omniumverzekering ben je
helemaal veilig.

tussen 13 en 17 uur
(6 voorstellingen van 20 minuten)
tent van de reus

**SuperVlieg zoekt
terug door het land.
Deze bruisende familie-
en gezinshapping
vol met kunsten en
kunstjes landt
op zondag 29 april
opnieuw in Hingene.**

Theater FroeFroe *De man van Borneo*

Een bloedstollend verhaal over de koppen-
sneller van Borneo. Tien jaar lang maakte hij
slachtoffers, waaronder niet alleen inwoners,
maar ook vele toeristen. Een van hen was
Gerda Poelvoerde. Zij werd tijdens een uitstap
door iets of iemand gegrepen en na een uren-
lange zoektocht teruggevonden zonder hoofd.
Een sensationele, beangstigende freakshow.
Niet voor gevoelige kijkers.

tussen 13 en 17 uur
(10 voorstellingen van 10 minuten), vanaf 8 jaar
tent van FroeFroe

Vroink *Roodvonk*

Vroink is een swingende muziekgroep voor
kinderen én ouders. Ze brengen sprankelende
liedjes over groeien, wiebelende konten, ver-
liefd zijn, slijmerige wezens, heerlijk snoepen
en of een bezoek aan de tandarts. Kortom,
over kleine pijntjes en groot plezier.

van 17 tot 18 uur
grote tent

Met mijn hoofd in een boom *Rode Boom / Kurt Demey*

Hoe aangenaam zou het zijn, als we af en toe
ons hoofd in een boom konden verstoppen?
Als we er onze geheime konden fluisteren?
Als die boom ons antwoorden gaf? Als we
er een plaats vonden om te filosoferen?
En wat zou het betekenen, als dat de nor-
maalste zaak van de wereld was? Een man,
een vrouw en een kind vertellen elk hun
verhaal vanuit een boom.

tussen 13 en 17 uur
(zes voorstellingen van 40 minuten)
vertrek aan de zij-ingang (bruggetje) van het kasteel

De Choco Disco

De Choco Disco is méér dan zomaar een kinderdisco. Het is show en entertainment van de bovenste plank. Eric Baranyanka, Anneke van Hooff en dj Michelangelo van De Choco Gang bouwen een flitsend feestje met hits, spelletjes, special acts en ... lekkere cadeautjes!

van 13.30 tot 14.45 uur
grote tent

RANDANIMATIE

Walking act

'De kinderen van Verwegistan'

Dienst Noord-Zuid i.s.m. Kadapalabra

'Ik wil de wereld beleven', zei Jan Mampaey en hij vertrok op wereldreis. Zestien maanden later kwam hij terug met een dagboek vol verwondering en bladzijden grote en kleine verhalen. 'Verhalen moeten verteld worden', vond hij en hij maakte er een voorstelling van. Tijdens Supervlieg brengt hij ze tijdens een walking act.

doorlopend / vanaf 14 uur
grasveld voor het kasteel

Zoektocht

Gezinsbond

Speurneuzen kunnen hun hartje ophalen. Haal de Sherlock Holmes in jezelf naar boven en ga op zoek naar de steen, het stuk taart, de pruik, het zwaard en het wapenschild. Zijn ze van de prinses, de graaf, de ridder of van wie nog meer?

doorlopend
grasveld voor het kasteel

Zeepbellen blazen

Gezinsbond

Wie maakt de grootste zeepbel? En wie kan zich er helemaal in verstoppen?

doorlopend
grasveld voor het kasteel

Funny fuif

De Zebra's

De dj's van de jeugddienst spelen in wapperende boxershorts de tent plat. Van Nonkel Bob tot K3; iedereen zal dansen.

van 15.30 tot 16.30 uur
grote tent

Zwiermolen

De 'rarebeestenmolen' ruimt dit jaar opnieuw plaats voor lekker ouderwets zwierplezier.

doorlopend
grasveld voor kasteel

De Grimecaravan

Vier echte kapsters en schminksters verven snoeten én haren. Spiegeltje, spiegeltje aan de wand ...

van 13.30 tot 16.30 uur
grimecaravan

De Haantjes (en kuikentjes)

Cirkus in Beweging

De haantjes en kuikentjes van Cirkus in Beweging komen van stok en verplaatsen zich met reuzensprongen en springstelten tussen het publiek.

doorlopend
grasveld voor kasteel

Volkssporten

Vereniging voor Heemkunde Klein-Brabant

Vroeger kende iedereen volkssporten als bolspele, kaatsen of ringsteken. Er waren prijskampen 'op den bak' of spelletjes zoals eierkoers of haringbijten. Duik even terug in de tijd en ontdek enkele volkssporten van vroeger.

doorlopend
grasveld voor het kasteel

Racebob

Twee Johnny's in een dreunende, reuzengrote botsauto maken het terrein onveilig. Er werd ons gevraagd kinderen en vrouwen nu al te waarschuwen!

doorlopend
grasveld voor kasteel

Zwembad met waterballen

Ooit al eens in een bal op het water gelopen? Waag je kans tijdens Supervlieg.

doorlopend
zwembad op grasveld voor kasteel

Jeugdharmonie Ter Dilft

Al stappend door het domein luistert de Jeugdharmonie de boel nog meer op met hun vrolijke deuntjes.

om 15.15 uur en 16.30 uur
grasveld voor het kasteel

WORKSHOPS

Maak je eigen ridderoutfit, prinsessen-doojsje of pimp je potlood

'Tateltjeke

Wie zelf aan de slag wil, kan doorlopend terecht in het Laathof voor de workshops van 'Tateltjeke. Dit keer worden alle ridders en hofdames onder jullie uitgenodigd voor enkele knutselactiviteiten. Maak je eigen ridderoutfit, compleet met helm en schild, of versier je eigen opbergdoojsje voor al je parels en andere kostbaarheden. Je kan er ook je potlood pimpen met een stoere ridder of oogverblindende prinses.

'Tateltjeke
doorlopend
Laathof

De prinses, de graaf en de handschoen

(tocht met opdrachten en workshop naar het luisterboek van kasteel d'Ursel)

Bibliotheek

Prinses Eleonora is eenzaam en wil graag trouwen. Graaf Conrard is het vechten beu en verlangt naar een vrouw. Maar de koning wil niet dat de prinses trouwt met de graaf en hij sluit haar op in de toren van het kasteel. De prinses en de graaf schrijven elkaar liefdesbrieven en de prinses zoekt een manier om te ontsnappen uit het kasteel. Zal het hen lukken om elkaar te vinden?

doorlopend / vanaf 4 tot 8 jaar
lovergang voor het kasteel

SUPERVLIEG

Zondag 29 april 2012 · van 13 tot 18 uur
in kasteeldomein d'Ursel in Hingene

Een organisatie van gemeente Bornem (bibliotheek, cultuurdienst en CC Ter Dilft), kasteel d'Ursel, 'Tateltjeke, Jeugdharmonie Ter Dilft en de Gezinsbond van Hingene.

Deelnemen kost 5 euro.

Met een familiekaart van CC Ter Dilft: 3 euro.

Alle info vind je op www.supervlieg.be
of 03 890 69 30 (CC Ter Dilft)

DE KOETSEN

Onlangs bezocht een oplettende sympathisant van het kasteel de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis in Brussel. Hij zag er een koets die werd omschreven als 'De omnibus van de hertog d'Ursel'. Het was het begin van een speurtocht met een onvermoed resultaat ...

'Elke zondag na de mis kwamen we langs het koetshuis, dat grote koetshuis waar een twaalfstal voertuigen onderdak vonden – de landauer, de jachtbrik, de omnibus om naar het station te rijden. We speelden er verstoppertje, springend van de ene koets naar de andere, of wegduikend onder de zetels, in een onuitstaanbare geur van leer en mufheid' Dat schreef gravin Hedwige d'Ursel in haar memoires, toen ze terugblikte op haar kindertijd aan het begin van de 20ste eeuw. De koetsen hoorden bij het kasteel, zoals het water in de vijver. Maar de periode na de Eerste Wereldoorlog bracht de triomf van de automobiel. Ook hertog Robert d'Ursel was er als de kippen bij om een auto te kopen. Heel wat andere adellijke families deden hetzelfde en namen het initiatief om hun koetsen te schenken aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (KMG), die net een afdeling hadden geopend die was gewijd aan de voertuigen.

Maar Robert d'Ursel liet zijn koetsen voorlopig nog in het koetshuis staan. De invloed van zijn moeder, Antonine de Mun, zal daar niet vreemd aan zijn geweest. De hertogin-weduwe stond erom bekend vast te houden aan de traditie en zij wilde waarschijnlijk geen afstand doen van de *équipages*. Enkele maanden na haar overlijden in mei 1931 schreef Louis Robyns de Schneidauer, de econoom van het museum, naar zijn directeur: 'Toen ik vorige vrijdag naar Hingene ging, drukte de hertog d'Ursel zijn verlangen uit om verschillende koetsen die in de stallen van zijn buitenverblijf staan, te schenken aan de Koninklijke Musea. Het zijn interessante modellen, die nog niet vertegenwoordigd zijn in de afdeling van de voertuigen. Er is een Spider en een Victoria. Bovendien zou de heer d'Ursel ons ook de oude omnibus willen toevertrouwen, die vroeger werd gebruikt om de dienst te verzorgen tussen het kasteel van Hingene en de naburige stations van Puurs en Bornem.'

Deze koetsen, die inderdaad in 1931 in de KMG kwamen, bieden een mooie staalkaart van de Belgische en Franse koetsenbouwers op het einde van de 19de eeuw. In Frankrijk werd de val van Napoleon gekenmerkt door een opstoot van anglomanie. Aangezien de invoer van Engelse koetsen nog verboden bleef tot in 1861, legden de Franse bouwers er zich op toe om hun rivalen aan de overkant van het Kanaal te kopiëren. Al snel zouden ze hen ook voorbijstreven. De grote huizen vestigden zich in de betere wijken en er werden toonzalen geopend op de Champs-Élysées. De Franse uitvoer ontwikkelde zich en vertienvoudigde zijn zakencijfer tussen 1830 en 1870. Hun koetsen behielden hun suprematie tot aan het begin van de Eerste Wereldoorlog. Op het einde van de 19de eeuw namen de Parijse koetsenbouwers met succes deel aan de verschillende Wereldtentoonstellingen. In een artikel gewijd aan de koetsen op de tentoonstelling in Brussel

VAN DE HERTOOG

De *mylord* in betere tijden, gefotografeerd bij het koetshuis in Hingene

De *mylord* wordt momenteel bewaard in een depot van de KMKC

De *spider-phaëton* wordt getoond in Autoworld in Brussel

in 1889, schreef de industrieel Charlet: 'De invoer van Franse koetsen in België gebeurt op grote schaal, hoewel ze veel duurder zijn dan de onze, en onze uitvoer is bijna nihil... Opdat deze nijverheid zou kunnen groeien, moeten we er dus absoluut voor zorgen dat ze de voorkeur weet te krijgen van de grote liefhebbers, in het bijzonder van hen die nu hun bestellingen in het buitenland plaatsen.'

In 1883 liet ook Henry Binder, juryvoorzitter tijdens de Wereldtentoonstelling van Amsterdam, zijn licht schijnen over de tendensen in de koetsenbouw. Hij stelde vast dat de beste producten – na Frankrijk – uit België kwamen en dat men een zekere concurrentie zou mogen vrezen, omdat de lonen en het vervoer via de spoorweg in België minder duur waren. Twee jaar later toonde deze Henry Binder – zelf een vooraanstaande Parijse koetsenbouwer – vier voertuigen op de Wereldtentoonstelling in Antwerpen: een vierkante mylord, een coupé met acht veren, een phaëton

Links de vinaigrette, rechts de omnibus

en een grote jachtbrik. Bijna vijftig jaar later schonk Robert d'Ursel een mylord van Binder aan het museum (al werd ze in de brief omschreven met het synoniem 'victoria'). De verleiding is groot om te veronderstellen dat zijn vader Joseph ze in 1885 in Antwerpen bij Binder heeft gezien én besteld ...

De mylord heeft een hoekige, verzonken cabine. Ze is grotendeels open en heeft geen portieren. Er is een zetel voor twee passagiers, beschermd door een lederen kap. De stoel van de koetsier is bevestigd op een houten koffer, die een geheel vormt met de kuip, en hij is voorzien van lantaarns. Het onderstel, geschilderd in zwart met rode stralen, heeft een ophanging met vier klemveren en een vaste evenaar, waar de twee paarden aan bevestigd worden. Tot slot zien we ook opstapjes in het midden en spatborden vooraan en achteraan. Deze koets is de geperfectioneerde versie van de 18de-eeuwse cabriolet. Het type zou ontstaan zijn in Londen, vandaar ook de naam 'mylord'. Later werd het het meest verspreide koestype in Europa. Waar en hoe Joseph d'Ursel zijn mylord gebruikte, weten we niet. We weten wel dat zijn zoon Robert en zijn kleinzoon Henri ze gebruikten voor hun huwelijksstoet.

De tweede koets is een spider-phaeton, die rond 1890 werd gebouwd door J.Rotschild & Fils. Deze firma was een van de oudste *carrossiers* in Parijs en maakte vooral furore tussen het einde van de

19de eeuw en de Eerste Wereldoorlog. De spider-phaeton van de hertog is een open koets met vier wielen en een zwartleren kap, waarin een venster is gemaakt. Het onderstel is rood geschilderd en heeft een ophanging met vier klemveren. De wielen hebben rubberen banden. De lichte, ronde cabine is versierd met een geschilderde – en dus valse – rieten leuning. Binnenin is er een bank met twee plaatsen, gestoffeerd in blauw laken. De kussens zijn verdwenen. De koetsier – dikwijls de eigenaar zelf – werd beschermd door een lederen spatbord. Hij had ook een metalen zweephouder en een hefboomsysteem, waarmee hij op elk achterwiel een remblok kon bedienen. Achteraan, op een metalen chassis, is er een stoel voor de zogenaamde 'groom', die het paardentuig controleerde en gasten hielp in- en uitstappen. Ook dit type koets was afkomstig uit Engeland en werd in het begin van de jaren 1870 geïntroduceerd in Frankrijk. De spider was een sportief voertuig, ideaal om uit te pakken met mooie en snelle volbloedpaarden.

Het derde voertuig is de omnibus, gemaakt door de Brusselse bouwer Auguste Laureys. De omnibus, waarvan de naam 'voor allen' betekent in het Latijn, verscheen rond 1850. Hij was vooral bedoeld voor het vervoer van personen. Binnen de hoekige cabine bevinden zich twee tegenoverliggende banken, gegarneerd met gecapitoniseerd leder. Ze bieden plaats aan minstens zes personen. Twee lantaarns en

een bagagerek vervolledigen het optiepakket dat in die tijd beschikbaar was.

De vrijgevigheid van de familie d'Ursel hield niet op met de schenking van Robert. Op 4 mei 1953 liet een gravin d'Ursel, geboren Dreux, per brief aan het museum weten dat ze een schenking wilde doen van 'een oud voertuigje, dat vinaigrette genoemd werd en dat een soort draagstoel op wielen was.' Ze voegde eraan toe dat 'haar schoonmoeder er dikwijls gebruik van maakte in Brussel en Durbuy'. Die schoonmoeder was Marie de Croix (1836–1910), de echtgenote van Auguste d'Ursel, broer van de grootvader van Robert (de familie d'Ursel is sinds de 19de eeuw nogal uitgebreid). Het bijzondere voertuig van Marie de Croix werd *vinaigrette* genoemd, omdat het leek op de typische kruiwagentjes, waar de azijnverkopers (*vinaigriers*) mee rondreden. Het werd uitgevonden in de 17de eeuw en was vooral populair in het noorden van Frankrijk, zelfs tot aan het begin van de 20ste eeuw. De *vinaigrette* in het museum is zwart geschilderd, met opgehoogde rode stralen. Het interieur is afgewerkt met beige gestreepte stof. Net zoals de spider-phaeton is de vinaigrette het enige stuk van zijn model in de collectie van de KMG. Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om nogmaals onze dankbaarheid aan de familie d'Ursel over te maken. ■

Micheline Ruysinck
Conservator koetsen KMG

AGENDA

Lakshmi

Zondag 5 februari 2012 · 11 uur · 12 / 10 euro

De klassieke pedaalharp en de Keltische harp, samen op één podium. En allebei worden ze bespeeld door Lakshmi Matthieu. Haar zuivere stem en de heldere klanken van de Keltische harp smelten samen en nemen je mee naar een landschap van mistige vlaktes, Ierse highlands en verlaten Bretoense kusten.

Info en reservatie

CC Ter Dilft

03 890 69 30

www.terdilft.be

deFilharmonie chambreert · blaaskwintet

Zondag 26 februari 2012 · 11 uur · 14 euro

Het houtblaaskwintet van deFilharmonie; dat zijn vijf toppers die hun krachten bundelen. Aldo Baerten (fluit), Piet Van Bockstal (hobo), Benjamin Dieltjens (klarinet), Graziano Morretto (fagot) en Michaela Buzkova (hoorn).

Programma

Divertimento, opus 4 van Eisler

Houtblaaskwintet van Aho

'Amerikaans' strijkkwartet nr. 12 in F, opus 96 van Dvorák

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel

Dansen als een edelman

Zaterdag 10 maart, 21 april en 5 mei 2012
10 tot 17 uur

100 euro voor de hele reeks
(inclusief lunches en dranken)

De voorbije jaren organiseerde de Stichting Klassieke Dans verschillende beginnerscursussen met achttiende-eeuwse contredansen. Wie die basispassen en -figuren onder de knie heeft, kan nu een stapje verder gaan.

Ook dames en heren zonder danspartner zijn van harte welkom.

Info en reservatie

Stichting Klassieke Dans

info@stichtingklassiekedans

0498 36 61 71 of 03 776 10 04

La primavera pianistica

Dinsdag 20 maart 2012 · 20 uur · gratis

(na reservatie)

Donderdag 22 maart 2012 · 20 uur · gratis

(na reservatie)

Zaterdag 24 maart 2012 · 20 uur · gratis

(na reservatie)

Tijdens deze internationale masterclass palmen enkele tientallen jonge pianisten het kasteel in om er te studeren bij gereputeerde professoren. Voor elk van de drie recitals selecteren de maestro's hun beste studenten.

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel

deFilharmonie chambreert · pianokwintet

Zondag 15 april 2012 · 11 uur · 14 euro

Welke sprookjes Schumann in gedachten had toen hij zijn *Märchenbilder* voor altviool en klavier schreef, is niet geweten. 'Fabelachtig' is alleszins het woord waarmee zijn poëtische verstelsels omschreven kunnen worden. Daarna zorgt Brahms' massieve *Pianokwintet* voor een verhaal van epische omvang.

Eric Baeten (viool), Claire Lechien (viool), Sander Geerts (altviool), Marc Vossen (cello), Monica Florescu (piano) en Yasuko Takahashi (piano)

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel

Tentoonstelling

Zomers in Hingene: het kasteel d'Ursel en zijn bewoners

Van zondag 22 april tot en met zondag 8 juli 2012
13 tot 18 uur

Lees meer vanaf pagina 4.

Supervlieg

Zondag 29 april 2012 · van 13 tot 18 uur

Lees meer op pagina 10 en 11.

Steinwayrecital

met José Núñez Ares · Goyescas

Zondag 6 mei 2012 · 11 uur · 14 euro

In 1911 voltooidde Enrique Granados zijn meesterwerk: een hoogst virtuoze piano-suite geïnspireerd op de schilderijen van zijn landgenoot Francisco de Goya. De muziek van Granados – zelf ook een begenadigd schilder – weerspiegelt perfect de feestelijke atmosfeer en de elegante figuren in het laat-achttiende-eeuwse Madrid. De *Goyescas* zijn een krachtig, veelgelaagd eerbetoon aan Spanje, met veel invloed van de hoofde muziek zoals de Aragonesese *jota*.

Een Spaanse schilder die een Spaanse componist inspireert: dat vraagt uiteraard ook om een Spaanse pianist. José Núñez Ares studeerde in zijn geboorteland en in Nederland. Hij staat bekend om zijn muzikale expressie en zijn schijnbaar onbegrensde technische mogelijkheden.

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel

BEELDBANK

De beeldbank van kasteel d'Ursel bestaat uit een grote verzameling oud en nieuw beeldmateriaal. Op deze pagina publiceren we telkens een unieke afbeelding uit dit archief. Aan de hand hiervan ontdek je verrassende details over de geschiedenis van het kasteel en zijn bewoners.

*Ursel nie Harcourt, (de Grunne nie Tribauc
et Pauline d'Ursel, Pauline d'Ursel, (de Ursel
in de de Bellet, (de de Beughem*

Les séries du château d'Hingene In 1890 schreef hertogin Antonine de Mun in een brief aan haar schoonbroer Leo d'Ursel: 'Les séries du château d'Hingene ont continué de plus belle'. Ze verwees daarmee naar de opeenvolging van vrienden, familie en kennissen die op bezoek kwamen. Ze bleven een dag, een week of meteen een hele zomer. Ze wandelden, maakten uitstapjes, kaarten en dineerden. En ze poseerden voor de camera, zoals dit damesclubje rond 1894. Temidden van de kuipen met sinaasappelbomen turen ze met verschillende gemoedstoestanden in de lens.

Links in de stoel zit Henriëtte d'Harcourt, de oude hertogin-weduwe d'Ursel, omringd door haar in het wit geklede kleindochters Caroline, Pauline en Henriëtte d'Ursel. De andere zittende dame is de gravin de Grunne, met achter haar Isabelle de Clermont-Tonnerre (de moeder van Caroline), mademoiselle du Bellet (de gouvernante van Caroline) en de gravin de Beughem. Komt u deze zomer ook pauzeren in Hingene?